

Бандурка Олександр Маркович,
перший віцепрезидент Національної
академії правових наук України, доктор
юридичних наук, професор, академік
НАПрН України

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Основні засади запобігання і протидії корупції в публічній і приватній сферах суспільних відносин, відшкодування завданої внаслідок вчинення корупційних діянь, шкоди та збитків, поновлення порушених прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав чи законних інтересів юридичних осіб та держави визначає Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції», прийнятий у 2021 році із змінами і доповненнями, прийнятими в наступні роки [1].

У Законі зазначено, що відносини, які виникають у сфері запобігання і протидії корупції, регулюються цим Законом, іншими Законами і міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, а також прийнятими на їх виконання іншими нормативно-правовими актами.

За Законом в державних органах, в органах місцевої виконавчої влади, органах місцевого самоврядування та юридичних особах публічного права за рішенням керівника органу або юридичної особи публічного права створюються уповноважені підрозділи (особи) з питань запобігання та виявлення корупції. Такі підрозділи (особи) визначені в усіх суб'єктах відповідальності за корупційні правопорушення.

Національне агентство з питань запобігання корупції наказом від 27 травня 2021 року № 277 затвердило Типове положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції.

Певно, що такі внутрішні уповноважені підрозділи чи особи свої ролі в центральних органах виконавчої влади не виконують, оскільки в деяких відомствах і міністерствах виявлені значні факти корупції. Корупція у Фонді держмайна виявлена на сотні мільйонів доларів, в Міністерстві аграрної політики, в Міністерстві енергетики, екс-міністру якого, Ігорю Насалику, оголошено про підозру за збиток на 1,5 млрд. грн., факти корупційних діянь мали місце і в Міністерстві охорони здоров'я України.

Протидія корупції в державних владних органах є найактуальнішою в Українській державі, особливо в системі органів державної влади, які забезпечують національну безпеку країни.

Рівень корупції в Україні не лише впливає на соціально-економічний розвиток країни, добробут населення, довіру громадян органів державної влади, а й загрожує національній безпеці держави.

Факти зловживання службовими повноваженнями, що є проявами корупції, як відомо, викриті в умовах воєнного стану в Міністерстві оборони України, в Державній службі спеціального зв'язку і захисту інформації України, в інших суб'єктах сектору безпеки і оборони.

Корупцію вважають найсерйознішою проблемою для України, після повномасштабної війни. Так вважають 89 % громадян, причому головним і найсерйознішим типом корупції є політична корупція (81 % опитаних громадян). 94 % громадян вважають корупцію дуже розповсюдженою, сприйняття поширеності корупції майже однакове у всіх регіонах України, звертаючи увагу на «корупційну вертикаль» та «розгалужену систему корупції в країні» [2].

В Україні достатня правова база для боротьби з корупцією. Розгалужена і мережа державних органів, які мають здійснювати протидію і запобігання корупції: Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національне агентство з питань запобігання корупції.

Вищий антикорупційний суд України, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Генеральна прокуратура України, Державне бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки та центральні органи виконавчої влади. Найбільші повноваження мають Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України.

Необхідна політична воля держави, в особі її керівників, для реалізації завдань і можливостей по боротьбі з корупцією. Необхідна політична воля як спрямованість на перетворення дійсності в інтересах суспільства, на виконання вимог закону по боротьбі з корупцією і виконання обов'язків кожним суб'єктом владних повноважень, на дотримання законності і першим взірцем, прикладом має бути Кабінет Міністрів України в діяльності якого допускаються порушення окремих законів України.

Відсутність координації, комунікації і взаємодії між спеціальними суб'єктами запобігання корупції призводять до неефективної, несистемної, неорганізованої, несвочасної, подекуди і незаконної діяльності у протидії корупційної злочинності.

Незважаючи на великі загрози, які в умовах війни нависли над Україною сучасний стан і тенденції корупції залишаються невтішними та загрозливими для української державності. Збільшення кількості антикорупційних органів і підрозділів (уповноважених на протидію корупції) не вплинули на динаміку, структуру і характер корупційної діяльності.

33 бали зі 100 можливих отримала Україна в індексі сприйнятності корупції за 2022 рік. Наш показник зріс на один бал і тепер Україна посідає 116 місце зі 180 країн у світовому реєстрі, так само мають Алжир, Ангола, Замбія, Монголія, Сальвадор та Філіппіни. На один бал нас випереджають Боснія і Герцоговина, Гаїті, Індонезія, Малаві, Непал, Сьєрра-Леоне, всі вони мають по 34 бали. А на бал менше, ніж Україна мають Домініканська Республіка, Кенія та Нігер.

Індекс боротьби з корупцією є одним з показників на які орієнтуються міжнародні банкові установи, кредитні та інвестиційні фонди, міжнародні суб'єкти безпеки і підприємництва [3].

Корупція в Україні пронизує всі сфери суспільних відносин і є найголовнішою поряд з війною перешкодою подальшого розвитку держави.

Корупція, з огляду на те, що вона присутня у вищих ешелонах влади має політичну сутність, що обумовлена особливим зв'язком корупції з державною владою. Влада створює умови для корупції, породжуючи корупцію і, водночас, прагне подолати її.

Законами України «Про державну службу» та «Про боротьбу з корупцією» передбачено здійснення заходів щодо недопущення проявів корупції серед державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, дисциплінарну та адміністративну відповідальність за вчинення ними корупційних діянь, порушення спеціальних обмежень.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 40 ст. 404.

2. Стан корупції в Україні 2023: сприйняття, досвід, становлення. engage.org.ua/stan-koruptsii-v-ukraini-2023-spryjniattia-dosvid-stavlennia/.

3. Індекс сприйняття корупції – 2022. <https://cpi.ti-ukraine.org>.

Бесчастний Віктор Миколайович,
керівник Секретаріату Конституційного
Суду України, доктор юридичних наук,
доктор наук з державного управління,
професор

ДІЯЛЬНІСТЬ ДОРАДЧОЇ ГРУПИ ЕКСПЕРТІВ З ВІДБОРУ КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ

В Україні, як і в усьому світі, корупцію віднесено до головних політичних, економічних і соціальних проблем. Це одне із найзагрозливіших явищ, що спричиняє позанормативну діяльність органів державного управління, гальмує економічний розвиток, становить загрозу конституційному та суспільному ладу, а відтак і національній безпеці держави. Корупція підриває засади демократичного устрою, довіру до влади, порушує принципи права, справедливості й рівності перед законом, відповідальності за скоєне діяння, чесної конкуренції, призводить до зростання тіньової економіки та падіння авторитету держави в міжнародному співтоваристві [1, с. 2]. Організація Об'єднаних Націй у своїх програмних документах визначає